

MUĞLA

ALINDI

10.

Halkevi Dergisi.

İÇİNDEKİLER:

Bir Adım Daha.

Ta. Hay. TOLGA

Kurultay.

Ekmel İZDEM

Muğla Vilâyeti.

Zekâî EROĞLU

Yurdumun Rengi ve Kokusu.

Ekmel İZDEM

Coğrafya köşesi.

D. TULA

Ben kalbimi büyötmek istiyorum.

Mahir BAI KI

Sığır yetiştiriciliğı.

S. YATAĞAN

Henrik İbsen.

Vehbi BAŞKO

Zeytincilik bilgileri.

Kadri AKÇAAL

Kuzluk köyünde düğün adeti.

C. AKER

Bir zevcenin göz yaşları.

Zekâî EROĞLU

MUĞLA

Sayı: 10.

Aylık Halkevi Dergisi.

1 — Birincikânun — 1937.

Basılmıyan yazılar geri verilmez.

Bir Adım Daha...

Ta. Hay. TOLGA

Dekor...

Bunu bir süs saymayınız: Hayatın istediğidir; ve hayatın istediği, hayatın ta kendisidir.

Ya bizim dekorumuz?

Fakat bunu bir oya veya bir boya sanmayınız. Böylesini arıyanlar, şu çamurlu sokaktan geçerken, şu isli kulübede otururken, şu bulanık kuyudan içerken tiksindir ve öğürürler.. Ve, evet, yaptıkları yalnız bu olur.

Biz, tekrar çamurlanacak olan sokağı temizlemekle, tekrar istenecek olan kulübeyi kireçlemekle, tekrar mikroplanacak olan suyu ilâçlamakla avunmuyoruz. Bu türlüüne iş diyen, Tanzimatçı ve Meşrutiyetçinin dumanlı görüşüdür.

Bizim şimdiye kadar yaptığımız, bundan sonra da, yapacağımız ve yapmaktan vazgeçmiyeceğimiz şey, bir, kökten iştir. Budama ve temizleme, yapıcılığımızın uyağı değildir.

Fakat bu dekor..

Bu dekor, içimizi bir kor gibi yakıyor:

Bu yırtık esvaplı adam, bu elektriksiz sofra, bu dağınık köy, bu soluğan nefes, bu sönük ciğer, bu yabani zeytin, bu dalak şişiren göl, bu akıl şaşırان sel, bu çatlak tarla...

Hayır, hayır artık..

Bu adam giyiniyor; bu sofra elektriğe kavuşuyor; bu dağınık köy toplanıyor; bu soluğan nefes ayarlanıyor; bu sönük ciğer şişiyor; bu yabani zeytin aşılanıyor; bu dalak şişiren göl kurutuluyor; bu akıl şaşırان sel baraj ve dinamo-

ya konuyor; ve bu çatlak tarla sulanıyor...

Eskimeğe başlayan o dekar karşısında titriyen yüreklerimiz, uzağı yakın eden kafalarımızın şuuru, ve yakını artık yakalayan enerjimizin saldırışı karşısında, şimdi hiçkırıklarını dindirdi artık...

Ve senfonimiz başlıyor:

Diri bir milletin ağzından,

İmrenilecek bir hayatın senfonisi...

TARİH KURULTAYI

Ekmel İZDEM.

Bakanlığımdan gelen bir telyazısı ile 20—9—937 de açılacak İkinci Türk Tarih Kurultayı'na çağrıldım. 19 Eylül'de bütün öğretmenler toplanmış bulunuyordu. Ertesi sabah arkadaşlar arasında bir tereddüd havası esmeğe başladı: « Acaba muallimler de bugünkü açılış merasiminde bulunacaklar mı? » Çünkü 20—9—937 günlemesinde kurultayın açılışı ile Cumhuriyet âbidesine çelenk koyma töreni var. Hemen herkes kesin bir karar verememek üzüntüsü içinde.

Nihayet şöyle bir fikir ortaya atılıyor: Gideriz, alırlarsa girer, bulunuruz. Girmek mümkün olmazsa gezmiş oluruz. Küçük bir seyahat yapmak bir zarar sayılmaz. Ve saat 14 te tramvaya biniyoruz. Dolmabahçe önü pek kalabalık. Otolar, kalabalık gruplar, meraklılar, kollarında "Tarih Kurumu," bandlarını taşıyan memurlar, kulağuzlar, polisler, miğferli askerler...

Büyük kapıdan, ikinci defa hüviyet varakalarımızı gösterdikten sora salona girdik. Biz biraz erken gelmiş olduğumuzu sanıyorduk. Aldandığımızı, salona ayağımızı atar atmaz ve gözlerimiz ilk ihsasları alır almaz, anladık. Bütün koltuklar dolmuş, önde bir çok boş yer var; fakat hepisinde (Ecnebî Profesörler) deye yazılı. Bunu pek münasip bulduk. Ancak kendimize de rahat oturacak bir yer değil, şöyle ilişiverecek bir yer bulmak lâzım. Gözlerimiz ayaklarımıza rehberlik ederek salonda sağa-sola geziyoruz. Yok, yok.. Nihayet Atatürk'e ait locanın yanında bulduğumuz bir boş yere sandalyalar tedarik ederek oturduk. Saat "15," še doğru bütün profesörler yerlerini aldılar.

Salonda bir sinema ve projeksiyon aleti 1937 İkinci Tarih Kongresinin dikkate ve zapta değer taraflarını objektifi içine alacak.

Riyaset ve hitabet yerinde biri daha yüksekçe olmak üzere üç koltuk konmuş. Burada Başkan, İkinci Başkanlar ve Genel Sekreterler oturacak. Arka tarafında, koyu ve çok tatlı bir maviye boyanmış olan duvarda [Türk Tarih Kongresi. 1937] sözleri yazılı. Onun üstünde de Güneş—Dil Teorisini gösteren bir sembol yapılmış.

Bir sahne ağırlığı ve güzelliği arzeden riya-

set kürsüsünün önünde söz söyleyeceklerle tez okıya :aklara mahsus ikinci bir kürsü; mikrofon ve solunda bir yazıtahtası var.

Salonun ortasındaki güzel bir avizenin içinde sıralanan ampullerden etrafa bol ziya fışkırıyor. Gündüz olmasına rağmen buna, ihtiyaç var. Kongre buna, Türk tarihinin hakikiği çehresini bütün dünyaya tebarüz ettirme bakımından, maneviğ ışıklar saçmak suretiyle mukabele edecektir.

Saat "15,,. Önde Atatürk'ün muhterem hemşireleri olduğu halde Sabiha Gökten ve birkaç bayan kendilerine ayrılan yere oturdular. Aradan "10,, dakika geçmişti ki kalabalıktan, sıcağtan bunalmış olanlar "1000,, atmosferlik bir hafiflik duydular. Hafif uğultu kesildi. Ağızlardan yalnız bir ses işitilir oldu: "Atatürk geliyor.."

Herkes ayakta. En büyüğümüze tazim borcumuzu eda etmek için hep ayaktaız.

Atatürk ağır ağır ilerlediler; içinde "3,4,, sandalya bulunan localarını şereflendirdiler. Salona ve salondakilere bir zindelik, taze bir hayat geldi.

Bütün gözler orada. Türklüğü kurtardıktan sora onun tarihine yeni ufuklar açan, bizi evvelâ kendimize, sora da ilim âlemine tanıtan Büyük Baş'ın teshir edici varlığı altında huşu içindeyiz.

Ruzneme:

20—9—937 Pazartesi

- 1 — Türk Tarih Kurumu Başkanı Hasan Cemil Çambel tarafından bir nutukla kongrenin açılması.
- 2 — Kongre Reis, fahrî reis ve reis vekilleriyle kâtiplerin seçilmesi.
- 3 — Kongre Reisinin nutku.
- 4 — Encümenlerin seçilmesi.
- 5 — Türk Dil Kurumu adına Genel Sekreter Necmi Dilmen'in nutku.
- 6 — Tarih Fakülteleri adına Muzaffer Göker tarafından nutuk.
- 7 — Ecnebî Profesörler adına Profesör Pitard'ın nutku.
- 8 — Asbaşkan Bayan Afet Tarafın Kurumun

- 9 — Genel Sekreter Muzaffer Göker tarafın-
dan Kurumun diğer ilmi faaliyetleri hak-
kında rapor.
- 10 — Kongre azası tarafından Cumhuriyet Âbi-
desine çelenk konma merasimi.

Riyaset Kürsüsünde Türk Tarih Kurumu
Başkanı H. C. Çambel görüldü. Kurumun, bir
kaç cümle ile, mesaisini tebarüz ettirdikten so-
ra bir başkanla asbaşkanlar ve genel sekreter-
ler seçilmesi lüzumundan bahsetti. Kurumun
namzetlerini okudu; tasvip edildikten sora riy-
seti Saffet Arkan işgal ettiler. Kültür Bakanı
kendilerine hâs olgun ve sempatik bir ifade
ile kongreyi açtılar. Bilhassa şu sözler umumî
bir tasvip ile karşılanarak benimsendi:

“Âlimler, hangi millete mensup olurlarsa ol-
sunlar onlar, yalnız kendi milletlerinin malı
değildir.”

Encümenler seçildikten sora Dil Kurumu
adına Dilmen ve Fakülteler namına Göker bi-
rer söylev verdiler. Sora fahrî Reis Pittard, bü-
yük bir ilim adamına mahsus çok vakarlı bir
ifade ile bütün Ecnebî Profesörler adına nutku-
nu okudu. Dikkat ediyorum. Çehresinde, ifade-
lerinde ve jestlerinde inanan bir ilimenin kuv-
vetli, dolgun izlerini taşıyor.

İlim, çok olgun bir kafanın içinde yuğuru-
larak iman yaline gelmiş ve onun ağızından
hakikat ve fikir halinde dinleyicilerin ruhlarına
akmıştır. Hele şu cümleler pek ziyade dikkati
çekti:

“Muhtelif medeniyetlerle, Neolitik Çağ’da,
büyük, küçük sitelerde toplanmış insanlar muh-
telif diller konuşmalar, muhtelif kanunlara tâbi
bulunmuşlardır. Ve gene bunlar, daima meçlu-
lümüz kalacak türlü adlar almışlardır. Fakat
bazan mukadderatlarını birleştirdikleri gibi ba-
zan da birbirlerine, âmansız düşman kesileni

hemen daima aynı insanlar olmuşlardır. Klâsik
tarih, bunlardan bir kısmını tanıır. Lâkin herşi
de birbirinden tenasül eder. Bunun başka tür-
lü olmasına imkân yoktur. Bugünkü Türkler,
vaktiyle kavimlere birer ad veren tarihin do-
ğuşunda Eti adını taşıdıkları gibi birkaç bin
yıl sora da Selçuk, Osmanlı ve nihayet Türk
ismiyle anılmışlardır.

Türk tarihi, hey’eti mecmuası bakımından
bizim de tarihimizdir. Bu cihet asla şüphe gö-
türmez...”

“Ben klâsik tarihçi değilim.” Deyen muh-
terem âlim, bizi kendisine daha çok bağlayan
ve inandıran bir fikir ortaya atmıştı.

Bizim, yeni fakat hakiki tarih tezimiz kar-
şısında klâsik müverrihlerden çok şey bekledi-
ğimiz yoktur. Siyaset yapan veya dost görün-
meği bir menfaat iycabı sayan adamlardan da
umutlarımız yoktur. Biz, en büyük mesnedimi-
zi, hakiki ilim adamlarında bulacağız. O ilim
adamları ki klâsik telâkkilerle millî ve şahsî
hisleri reddetsinler; yahut kendilerini onların
esaretinden kurtaracak kadar olgun olsunlar.
İlim adamı, ilimi yaratan veya yayan adamdır.
İlim, hislerin kör taassubu altında hakiki ma-
hiyetini kaybederse o, bir propaganda problemi
derekesine düşer. Türk, propagandayı sevmedi-
ği gibi, propaganda yapanlardan da hoşlanmaz
ve bu yanlış yola sürüklenenlerin şöhretleri ne
olursa olsun, onları âlim saymaz.

Antropolojist, prof. Pittard, hakiki mana-
siyle bir ilimendir. Onun içindir ki nutkunun
her kelimesini inanarak benimsedik. Onu hür-
metle dinledik ve alkışladık.

Pittard’ı dinledikten sora Türk tarihine, ev-
rensel tesirlerine, tezimizin kuvvetine bir daha
inandık. Bizlere kendimizi tanıtan Atatürk’e
olan şükran borcumuz, O’nı ibadet derecesine
yükseldi.

MUĞLA VİLÂYETİ

Yazan: Encümen Başkâtibi
ZEKÂİ EROĞLU

Vilâyetimizin kadim halkını teşkil eden Kar’-
lar ile Lik’lerin Girit’ten ve Yunanistandan geldik-
leri farzedilse bile esasen Yunanistanın ve adala-
rın buralardan giden Türk’er ile meskün
olduğu ve hatta Elen’lerin de aslen Türk bulun-
duğu yukarıda arz edilmiş, birçok eserlere, delille-
re istinaden izah olunmuştur.

Ahiren Yunanistanda bir ilim hey’eti tarafın-
dan neşrolunan Cihan Tarihinde (Giritliler, tama-
men ticaretle istigal eden ve Adalar denizi ile
şarkî Ak denize hâkim olan halktı. Girit—Miken
medeniyetini tesis ile ilerliyen bu halk, Küçük
Asya halkından bulunan Hitit (Eti) veya Karya ak-
vamından olup Milâttan dört beş bin sene evvel
Giride yerleşmişler ve Neolitik yani cilâtaş dev-
rinden evvel orada bulunan ve maden kullanma-
sını bilmiyen, sert taşdan alet ve topraktan kaba
evani yapan halkla ihtilât etmişlerdi.) (1) denil-
mek suretile iddiamız kuvvetle teyit olunmakta-
dır.

Diğer bazı âlimler de, eski Girit halkının,
buradan gitme değil; esasen vaktile Ana-
dolonun bir göz’ü ve Anadoluya bi-
tişik olan Girit ile Anadolu arasındaki yerlerin
jeolojik tesirle çökmesi üzerine Giritte kalan A-
nado’u halkından bulundukları kanaatındadır. (2)
Maruf arkeoloklardan Evans da bu kanaati besli-
yenler arasındadır. Giridin, kar’larla vaktile solim
unvanını taşıyan Likyalılardan teşekkül eden ka-
dim sakinlerinin de brakisefal (3) olduğu ve Gi-
ridin eski medeniyetine ait birçok âsârın mimarî
tarzlarının Milâttan 3400 sene evvel başlayan ilk
Minos medeniyetinden çok zaman evvele ve Kar’-
lara ait bulunduğu Giritte uzun zamandanberi ya-
pılan hafriyat ve tetkikatla sabit olmuştur

Giritteki eserlerin, diğer adalarla Yunanistan
ve Turovadaki eserlere benzeyişi ve tesis zaman-
larının birlik ve yakınlığı da kabul edilmiştir. Bu
husus, İngiliz ve Alman arkeolokları arasında u-
zun süren bir münakaşayı mucip olmuştur. Muah-
haran Evans ile Makenzi tarafından yapılan tetki-
kat eskârı telif etmiştir. (4)

Kar’larla Likyalılar Girit’ten çıkarıl-
dıktan ve ada, Mısır ve civarı halkının akın ve

istilâsına uğrayarak uzun müddet geçtikten ve
hatta Minos ilk ve orta medeniyetlerinden sonra
bile Girit halkının bir kısmını brakisefalların teş-
kil ettiği anlaşılmıştır. Binaenaley Girit eski hal-
kının, orada ilk medeniyeti tesis edenlerin men-
seini, dolikosefal (5) olan diğer ırklara bilhassa
Mısır ve civarı halkına bağlamak, onlarla birleş-
tirmek hiçbir suretle caiz olamaz.

Yunanlıların cediti, Yunanlılığın menbâi te-
lâkki olunan Dorlar, Eollar, İyonlar ve Aheiler
namındaki dört kabileden en büyük ve mühimmi
olan Dorların Türkler gibi brakisefal olduğu Yu-
nan alimlerince kabul ve itiraf ediliyor. (Egeliler:
Girit—Miken medeniyeti) adlı eserin müellifi de
bu hakikati yazmakla beraber bir kafa sekinin
değişmesi, bir kavmin ırk nisbetinin değişmesine
kâfi gelmiyeceğine dair bazı ihtirâzî kayıtlar da
ilâve ediyor ki bu kayıtları koymakla kaçındığı
noktaya zımnen ve istemiyerek varmış oluyor.

Milâttan binbeşyüz küsur sene evvel Yunanis-
tanda bir tufan vukubularak maruf Devkal ile
zıvcesi Pira’dan maada oradaki bütün insanların
gark ve bilâhare efsanevî bir tarzda halk olun-
dukları rivayet edilir. Esatiri, efsanevî kısımları
bertarafı tufana ait malûmatı bir Yunan arkeo-
lojisinden kısaca naklediyoruz.

(Milâttan 1580 sene evvel Devkal namında
biri Likorya Parnasos’unda hüküm sürüyordu.
Devkal bazı rufekasile Panasos’un tepelerine çı-
karak tufandan kurtulmuştu. Oradan Parnasos’un
üzerinde bulunan diğer kavimlerle birlikte Tesal-
ya’ya bilhücum vâşet halinde bulunan bazı kavim-
leri ve diğer sakinlerle Pelâsğları itaatı altına
alarak mes’ut bir inki âp yaptı. Devkal’ın vefatın-
da oğlu Ellin kendisine halef oldu. Ellin kavmile
beraber, babasından kalan memleketi Etolya’ya
kadar genişletti. Ondan sonra hükmü altındaki

(1) Proiya gazetesinin delâletile neşrolunan Cihan tari-
hi Cilt 1. Kitap 1 S. 128

(2) Egeliler: Girit—Miken medeniyeti S. 31

(3) Brakisefal, yuvarlak kafalı demektir.

(4) Egeliler: Girit—Miken medeniyeti S. 65—66

(5) Dolikosefal, uzun başlı demektir.

kavimlere yavaş yavaş Ellinler denilmeğe başlandı. Ellinin Eol, Dor ve Ksut namında üç oğlu vardı. Ellin ölünce devleti Eolla Dor aralarında paylaştılar. Ksut da Atiki'ye kaçmağa mecbur oldu ve orada hükümdarın kızı ile evlendi. İyon ve Aheon namında iki oğlu oldu. İyon babasına halif oluoca Atiki halkına İyonlar ve amcası Eolun yerine geçen Ahein idaresi altındaki halka da Aheiler denildi ve bu suretle Dorlar, Eollar, İyonlar ve Aheiler namile dört kabile teessüs etti.)

Devkalın, oranın yabancısı olduğu ve tûranilik iddia ettiği ve Devkal isminin Ynnan alf-besile (1) aynen yazılmasına imkân olmıyan eski Türkçe Tökâlden; ve ziyânın, güneşin oğlu manasına geldiği Yunanlılarca da kabul edilen İyonun da mezkûr alfebe ile yazılamıyan günden muharref olduğu yukarıda izah edilmiştir.

Tökâlin oğlu Ellin isminin de (Yunandan evvelki Türk medeniyeti) adlı eserde (2) müdellelen yazıldığı üze muhtelif devirlerde bir çok şekil ve manaları iktisap eden ve mazide pek büyük bir ehemmiyeti haiz olduğu anlaşılan Türkçe El keli-

mesinden doğduğuna şüphe etmiyoruz. Eol ismi ise yelden muharrefdir. Homerin Odise'sindeki Eol ile Eol adasına ait hikâye de iddiamızı kuvvetle teyit eder. Eolun bu adada büyük mabut Zevs tarafından yelleri, rüzgârları sevk ve idareye memur edildiği görülür. (3)

Yunan kamusu Eol'a, kolay ve çabuk hareket eden, kolay dönen, kolay değişen, kararsız ve sebatlız manasını vermektedir. (4)

— Daha Var —

- (1) Yunan alfabesinde (b, c, ç, d, (G—ge) i, j, ö, ş, ü) harfleri olmadığı gibi K. harfi de kalın sadalılarla anca (ka) ve ince sadalılarla da (ke) gibi okunur. Hernekadar son zamanlarda bu harflerin bazıları mürekkep harf olarak yazılıyorsa da bunlar de tamamen tekabül edememekte ve okuyuşta az çok bir fark hasıl olmaktadır. Bu sebeple saydığımız harfleri haiz olan Türkçe kelimeler ve isimler tabiatile tahrife uğramıştır.
- (2) Sahife 136—147
- (3) Odise: F. 20 Rapsodi 1.
- (4) (Küçük Yunan Hazinesi) C. 1. S. 58

YURDUMUN RENGİ VE KOKUSU

— 9 —

Ekme İZDEM

Arık Susurlu vadisini kovalamağa başladık. Pek çok vadiler gibi bu da sık ağaç kümeleriyle süslü. Burada (Galeri orman) lırına iyi misiller var.

Krom yükü vagonlar. Burası Değirmisaz istasyonu. Buraya on beş kilometre kadar uzakta bulunan krom yatakları işletiliyor ve havağ hatla istasyondaki değirmene—üğüdölmek için—naklediliyor. Maden ocakları ormanlık bir dağ üzerinde. Verageleler yavaş yavaş inip çıkıyorlar. O kadar ki onların seyrini nazlı yürüyüşlere benzetebiliriz. Değirmenin yanında kovaları karşılayan amele onları hemen boşaltıyor, boşalan krom üğüdölüyor. Sora raylar üzerinde bekleyen vagonlar yanaştırılıyor, çelik olukların kapakları koyulince toz halinde kromlar doğruca açık vagonlara akıyor. Bu madenler ötedenberi biliniyordu, fakat nakil vasıtası—tiren olarak—olmadığı için işletilmiyordu. Şimdi onlardan Almanlar faydalanıyorlar. Yakında Balıköy'de bulunan kromlar da işletilecekmiş. Türkiyemiz "Krom," bakımından en mes'ut memleketlerden biridir.

Kütahya—Balıkesir hattı bu madenler yüzünden pilüncosunu kısmen az zararlar yapmaktadır. Balıkesir'den Tavşanlı'ya kadar güzergâhın çok ısırsız olması, büyük kasabalarla ekonomisi ileri merkezlerden mahrum bulunması yolcu ve eşya nakliyatında müessir olmaktadır. Esasen hat, daha ziyade askeri düşüncelere yapılmıştır.

Değirmisaz'dan Emirler'e doğru ilerliyoruz. Sağımız solumuz çok gür ormanlarla kaplı. Tabiat o kadar şahane ki göz, bakmaktan yorulmuyor, gönül güzelliği içine sindirmekten doymuyor. Her dakika değişen natür parçalarıyla karşılaşıyorsunuz ve lâtif çam kokuları sizi bir saniye bile yalnız bırakmıyor. Arkanızdan koşturuyor.

Hava çok serinledi. Tam bir yayla havasını yudum yudum içmeğe başladık. Emirlerde (863)metrede olduğumuzu anladık. Demek ki ortalığın birden serinlemesi sebepsiz değilmiş:Yayla'ya yükselmek, geceye yaklaşmak. Yalnız ikincisi olsa gene termometrelerin 8—10 derece düşmesi mukadder...

Eh. Şöyle böyle Ankara'nın bulunduğu rakımlardayız. Fakat katarımız uzunca bir mesafe içinde irtifaları eze eze yuttuğu için Balıkesire nazaran yedi yüz metre yükseldiğimiz halde fazla bir

yokuş tırmındığımızın farkında olmadık. Termomundaki su bitti. Biraz sıcak yemek te istiyorum. Bütün ümidim Tavşanlı'da. Zaten Tavşanlı'ya uğru epi yaklaştık. Katarımız hızlandı. Bir varmayı döner dönmez geniş bir ova ile karşılaştık. Geniş dedimse on binlerce kilometre murabbalık bir genişlik sayılmasın. Çine ovası kadar bir şey. Hem de ona çok benziyor: Büyüklüğü, biçimi ve verdiği mahsuller itibarile...

Önce ovanın sol kıyısından kaydık, biraz sora ovayı ikiye bölerek ilerledik. Birbirlerine yakın iki kasaba görüyoruz. Biri ve büyüğü Tavşanlı. Biz şimdi istasyondayız ve ben hemen bir ahçı dükânı, su vesaire aradım. Ne gezer? Bir kaç çocuk kaynamış yumurta satıyor. Bazıları da (sul'sul) diye bağıyorlar. Hepsi o kadar. Belki kasabanın içerisinde her istediğinizi bulabileceksiniz. Fakat kim gider? Tavşanlı istasyona bir kaç yüz metre içeride. Uzaktan görünüşü fena değil. İnsanın gözüne bermutat minareler iliştiriyor. Kasabaya güzelce bir bulvar var. Her halde yeni açılmış olacak. Bütün seyahatımda dikkat ettim: Nereye tiren uğramışsa istasyondan kasabaya amut, geniş caddeler açılmış.

Kasabanın, tirenden kazancı yalnız bu olsa gene bir şeydir.

İstasyonda bir çok ahşap travers vardı. Kendi kendime "niçin halâ demir travers kullanıyoruz?," diye düşündüm. Sora da "belki tennî ve ekonomik bir takım mülâhazalar var da onun için demir traverslerden bir türlü vazgeçilemiyor," demek için kendimi zorladım.

Tavşanlı'dan itibaren mütemadiyen yükseliyoruz. Tabiat, eski güzelliğini kaybetti. İnsanlar için "bir dirhem et, bin ayıp örter," derler. Ben de natür için "bir ağaç, bin eksigi gizler" diyeceğim. Artık arazi kıraçlaştı. Saat (19,5). Hava iyice kararmağa başladı. Kütahya'ya varmak için daha bir saat koşacağız. Bereket versin koşan, avaklarımız değil.

İşte Germiyan oğullarının ünlü merkezi göründü. Koyu bir hayaletin eteklerine yapışmış, korkusundan gözleri ışıldıyor gibi. Lokomotif durdu, bizler de. Zaten makinanın hâkimiyeti altında değil miyiz? Bu dakikada yalnız makinistin iradesi

ve mkkinanın hâkimiyeti var. Bizler ram olmuş sönük ve silik birer varlığız. Tuhaftır: Tabiatın, ilmin, makinanın, şursuz olan bu maddî kuvvetlerin hakimiyetini itirazsız kabul ettiğimiz halde şuurlu olan enerjilerin egemenliklerini çok zor kabul ediyor, mütavaat gösteriyoruz. İnsan piskolojisinin garip tecellileri...

İstasyonun solunda — bize göre — Sumerbank'ın keramik fabrikası var. Daha çok yakın tarihlerde kendisinde (Kütahya ve havalisi umum kumandanı) selâhiyetini tevehhüm eden, bunu da kâfi görmiyerek cahil kafası ile ve bu yönden aşkın kör ihtiraslarla büyük Türk davasının başına geçmeği tasarlayan Çerkes Etemi yola getirmek için kanlı savaşı sahne olan bu yerlerde halâ onun ihanetini afetmek istemiyen mübarek şehit ruhları var. Oğların ruhlarını taziz etmek benim için büyük bir zevk ve vazife.

Tiren yirmi dakika durduktan sora kalktı. Ondan sora da Haydarpaşa — Konya hattında yürüyecek, „Gökçekısıık” tan öteye de Haydarpaşa—Ankara yo'u üzerinde Eskişehir'e gideceğiz. Orada aktarma var.

Saat yirmi ikide bir istasyonda duruyoruz. Tiren memurlarından birene nerede olduğumuzu soruyorum: „Burası Sabuncu pınar. Yeni nahiye

oldu. Eskiden köydü. Tiren sayesinde „cümlelerini biri biri ardısına dizeledi. İstasyonun tam arkasında, hayal meyal seçilebilen, büyük ve yeni bir bina görünüyor. Nahiye müdürlüğü, hükûmet konanağı olacak.

Gökçekısıık istasyonunda (Hardarpapa — Malatya—Elâziz) katarile karşılaştık. Yataklı vagonların gece manzarası cazip. Büfesinde çaydanlıkların kaynadıkları görülüyor. Yemek salonunda da iki kişi yemek yemekle meşgul. Tiren kalabalıktı. Biz ondan önce geldiğimiz halde sora kalktık. Eskişehir, bize git gide yaklaşıyor. Ne yazık ki gece hiçbir şey görmek mümkün değil. Tam yirmi üç buçukta Eskişehir'e indik. Peronlardan öteye ve salondan dışarıya geçerek bir kahveye gittim. Uykunun göz kapaklarıma verdiği ağırlık dakikadan dakikaya artıyor. Yorgunluğu gidermek ve uykuyu korkutmak için bir kahve içmek münaşip olacak. İstanbul tirenini bir saat gecikme ile geldi, kalabalıktı. Zorlukla yer bulabildim. Bir kompartımanda dört Alman ve ben varız. Kaba kaba şakalaşıyorlar. Hele çok şişman ve iri olanı muttasıl söyleniyor, şakalar yapıyor. Seyahattan dönüştü ve Ankara'ya ikinci defa uğrayışında, bir gün kalmak üzere şimdilik Ankova'ya doğru ilerliyoruz.

(Daha Var)

İlk Zamanlarda Dünya Bilgisi Ve Keşifleri

D. TULA.

(Bibliyografya)

- 1 — (Türk Tarihinin ana hatları) Eserinin müsveddeleri:
No: 21 Pro. İbrahim Hakkı
No: 24,20 M. Niyazi.
No: 40,23 Hamit Sadi.
No: 25 M. Şemsettin
Les explorateurs de l'antiquité (M. Gary, E. H. wannington) Sahifa: 10—19,261—289
Geographie general G. Lespagnol 1-12,80-85
„ Phisigue Demartonne Cilt. 1.
Sahifa 2—6
Philippson'dan tercüme edilmiş notlar [İ. Hakkı]
Geofizik notları, İlk dersler Pnofs [İ. Hakkı]

İlk zaman kâşifleriyle yeni, sors zaman kâşiflerini gaye ve seyahat vasıtaları bakımından karşılaştırırsak büyük farklar görürüz. İlk kurundaki insanların seyahat aletleri ve vasıtalarını bu günkülerle mukayese etmek şöyle dursun, büyük keşif devri dediğimiz 15—16 yüzyıldakilere nazaran bile pek noksan olduğunu ve büyük bir mahrumiyet içinde kıvrandıklarını görürüz.

İlk Çağlardaki keşiflerin gayeleri:

Sonzamanlardaki keşiflerin gayesi bilgi aşkıdır.

Yeni kıt'lar tanımak, büyük Okyanusları kısa zamanda aşabilmek hep aynı ideal peşinde koşmak dolayısıyla katlanılan zahmetlerdir. Fakat eski keşiflerde en büyük amil maddî menfaatır. Zenginlik kaygusu onları deniz aşırı mem'eketlerde sergüzeşt aramağa çağırıştır.

Ortazaman keşiflerinde dirî te'sirlerin de yardım görülmüşür.

Bu devir seyyahlarının en mühimi olan Laic ve Marchand hiristiyân dinini izah etmek için pa-

panın mektuplarını Cathay'ya [1] kadar götürürlerdi. Yakın zamana kadar merkezi Avrupanın keşfinde misyonerlerin mühim yardımı olmuştur. İlk kurunun politeist dinlerinde misyoner propagandalarının kuvvetli tesirleri olamıyordu. Eski kurunda fennî müşahedelere hiç ehemmiyet verilmezdi. Orta zamanda da böyle idi. Ancak büyük keşif devrinde bu mes'ele göz önünde tutulmağa başladı. Kaptan Kook'un zührenin geçmesini görmek için Tahiti'ye gönderilmesinden itibaren fennî görgüler seyyahat amili oldu. İlk kurun keşiflerinde pek tâli derecede olsa bile bazı fennî menfaatlarında itiraf etmek doğru olacaktır. Mesele: Atinali Solon Mısır manzaralarını görmek için ziyaret etmişdir. Daha sonra Yunan kâşifleri Mısır'da asarî atika bulmağa çalıştılar. Büyük İskender yeni bir nebatî, veya hayvanî mecmua tanımayı kendi zafer semereleri arasında sayardı Markopolo nasıl Cathay sakinlerini tetkik ettiyse Megosten'de Hintlileri tetkik etmişti. Pytheas'sında dediği gibi hiç olmazsa bu seyyahların fennî düşünceye sahip olduklarını kabul etmezsek insafsızlık etmiş oluruz.

Romalılar'dan Jul Cesar, Septim Sevre İngiltere seferlerinden istifade ederek yüksek arzlarda bir yaz gününün uzunluğunu ölçmüşlerdi. Mamafî Romalılar saf ilim aşkına pek az ehemmiyet verirler, Fenikeliler hiç vermezlerdi. Yunanlılarda da ilim için seyyahat edenler pek azdı. Şu halde ilk zamanlardaki seyyahat sebeplerinin yalnız maddî olduğunu söylemekle eski kâşiflere karşı bir haksızlık etmiş olmuyoruz. Fakat maddî menfaat kaygusundan eski insanların şimdiki'nden fazla paraya haris oldukları neticesi çıkarılmamalıdır. Zamanın bazı milletlerinde (Yunanlılar, Fenikeliler) arazi fakirliği yaşamak müşkülâtında bir sebep

[1] Çinin şimal vilâyetlerinin eski ismi.

addolunabilir, her iki memlekette de hayat dağların eteğindeki şerit haliude bulunan ovalarda kabildi.

Bu mintakada ziraate uygun yerler çok dar olduğundan mühim bir kısım ahali için yapılacak iş profösör Myres'in dediği gibi: (Ya denize açılmak yahut toprak altına girmek) ten ibaret kalyoidu. Bu suretle şu iki devlet ihtiyaçlarını tatmin için daha geniş ziraat memleketleri, maden mintakala-

rı ve pazarlar aramağa mecbur olmuşlardı. Bütün bu sebepler arasına askeri keşifleride ilâve etmek lâzımdır: Merkezi Afrika, Habesistan Nijerya merkezî Sudan'ın tanınmasına askeri hareketler sebep olmuştur. Yunanlılarda bu çeşit seyahatler azdır. Fakat bunların arasında İskender yepyeni bir varlık yaratarak Akdeniz milletlerinin ufuklarını herkezen fazla genişletmiştir.

— Arkası Var —

Nesir:

Ben, Kalbimi Büyütmek İstiyorum.

Mahir BALKI

Demirci! Bu işi yapabilecek misin? Ama, çekicin, örsün ve mengenen onu incitmesin. Nasıl, cesaretin ve maharetin var mı: Ben, kalbimi büyütmek istiyorum; çünkü onun içine koyacak büyük bir şeyim var..

Marangoz! Bu işi yapabilir misin? Ama, keserin, desteren ve renden onu acıtmasın. Nasıl, ömründe hiç böyle bir şey yaptın mı: Ben, kalbimi büyütmek istiyorum; onun içinde saklıyacak büyük bir şeyim var..

Kuyumcu! Bu işten anlıyor musun? Hiç sana böyle bir şey ismarladılar mı: Ben, kalbimi büyütmek istiyorum; ona sığdırmak istediğim büyük bir şeyim var..

Mühendis! Senin şiridin böyle bir şey ölçtü,

senin pergelin böyle bir şey çizdi mi: Ben, kalbimi büyütmek istiyorum; onu, içinde saklıyacağım büyük şeyime göre genişletebilecek misin, ve o büyük şeyimi oraya kolayca sığdırabilecek misin?

Ey Aşk! Sen, bu ölçen ve kesen, biçen adamlara bakma! Onlardan bana hayır yok! Gel, razı ol: Ben kalbimi sana vereyim; sen onu üfle, sen onu genişlet, sen onu büyüt.. Ama bilmelisin ki, benim Sevgilim, her kalbe sığmaz, her kalbde rahat edemez, ve her kalb O'na yuva olamaz. Sen benim kalbimi O'na göre ve O'nun için hazırla: Hem büyüt, hem temizle.. Tâki, Sevgilim, iğrenmeden, tiksinsenmeden oraya yerleşebilsin..

Ve sen, ey Aşk, sen bunu böylece yaparsın!..

Henrik Ibsen.

Madame Inger
A Ostraat
Beş Perdelik Tarihi Piyes

— 2 —

Sahne II.

Björn, Finn, et Elin: Gildenlöve

(Bu son söz esnasında Eline Gildenlove aralık kapudan görünür, orada durur, et hizmetçilere görünmeksizin dinler.)

Björn.

Böyle aptalca şeylere inanıyorsun.

Finn.

Yarısına, inanıyorum işleri diğer suretle tefsir edenler var. Bittabi, bir iftira.

Dinle, Björn. Memlekette çağırılan şarkıyı biliyor musun?

Björn.

Hangi şarkı?

Finn.

Evet, bütün halk onu çağırıyor bu bir uydurmadır. Fakat bu aynile çokça çağırılıyor. Sen de dinle

(Yavaş sesle)

- “Madam Inger Ostraat şotusunda oturuyor.
- “Kıymettar kürklerle örtünmüştür.
- “Kadifeler ve zerduva derisi giyinmiştir.
- “Saçlarında altın sarısı inciler takılmıştır.
- “Fakat kalbinde sukûnet yoktur.
- “Madam Inger Damimorka Kırallına satılmıştır.
- “Milleti yabancıye teslim edilmiştir.
- “Cemile olarak...

(Bjorne hiddetle muganniye goksundan yakalar, Elin Gildenlove görünmeksizin geri çekilir.

Björn.

Eğer Madam Inger hakkında münasebetsiz bir söz daha söylemek isterisen bila perva canini cehenneme göndereceğim.

Finn.

(Björnün ellerinden kendini kurtararak)

Yavaş! Yavaş! bu şarkıyı yapan ben değilim.

(Dışardan trampet sesi duyulur.)

Ş. Björn

Sus, bu ne?

Finn.

Trampet çinliyor, bu akşam misafirler gelecek.

Björn

(Pençerenin yanında)

Kapı açılıyor. Bahçede nal sesleri işitiyorum. Bu bir şualya olmalıdır.

Finn.

Bir şualya mı, mümkün değil?

Björn

Neden ya?

Finn.

Son şualyaların öldüğünü kendi ağzın ile söylemedin mi?

(Dışarı Çıkar)

Björn

Melun adam! Gözlerini nasıl açıyor. Böylece benim gizlemek için olan gayretlerim ber hava oldu. Herkes madam Ingerden hala bahs ediyor. Yakında herkes öğrenecek ki...

(Elin Gildenlove sol kapıda yeniden görünür etrafına bakar ve müteessir bir vaziyetle söyler)

Eline

Björn, yalnız mısın?

Björn.

Siz misiniz madam Eline?

Eline.

Dinle! Bana bir hikâve söyle, senin bana öğretecek çok hikâyelerin var.

Björn

Şimdi, vakit geçmi?

Eline

Gecenin ne ehemmiyeti, var, Ostreotta uzun uykudan dettenberi karanlık var.

Björn

Neniz var? Muhafız mısınız? Endişeli görünüyorsunuz.

Eline

İhtimalki

Björn

Muztar mısınız? A'tı aydan beri aynı halde değilsiniz.

Eline

Hatırlayormuş ki altı aydan beri kardeşin Lucia tabutta uyuyor.

Björn

Bundan dolayı değildir, bundan dolayı değildir ki sap sarıyorsunuz. Bu gece gibi karanlık ve endişeli.

Elin

Acaba niçin? Lucia tatlı, bir yaz gecesi gibi güzel değildi idi?

Björn, kendi hayatım gibi hemşiremi severdim. Kışın kaç defa senin dizlerinin üzerinde kaldığımızı unuttun mı. Bize şarkılar çağırıyor, hikâyeler söylüyor idin...

Björn

Heyhat! bu devirde siz mesrur ve gaygusuz idiniz!

Eline

Evet, dostum, bu devirde, hayatım ruya gibi tatlı oldu sahile bu günkü gibi vahşi olduğuna mı mısın?

Bu böyle, onu his etmiyordum. Bilhassa orada gezinmeği seviyordum. Orada şairane yaşıyordum.

(Kendini bir iskemlenin üzerine bırakır ve şiddetle kalker)

Björn, beni hasta ideni bilirsin beni gece ve gündüz izaç eden mefur, çirkin hakikat, hakikat..

Björn

Ne demek isteyorsunuz?

Eline

Hatırlarsın ki ekseriya sen bize iyi nasihatlar ederdin. Hemşiren Lucia senin nasihatlarını tutardı, halbuki ben, eyvahi

Björn

(Teselli ederek)

Pek iyi! Pek iyi!

Eline

Hayır, onu pek iyi biliyorum ben mağrur ve kibirlili idim. Ben en büyük, en güzel ve en zeki olduğundan oyun oynadığımız zaman daima kraliçe olmak ister idim. Onu biliyorum.

Björn

Bu doğrudur.

Eline

Bu defa el'nden tuttum bana ciddiyetle baktın ve dedin: "Ne güzelliğinize ve nede zekânıza mağrur olmayınız, fakat dağ üzerindeki kartal gibi mağrur olunuz.

Sonu Var —

Haik bülteni hakkında bir kaç söz

KURUM KÖYÜNE DÜŞÜK ADLİ

Yüz kilo zeytinden aldığı yağ miktarı (kilo)	Dünya yağ istihsalinde temin ettiği % nisboti	İhraç ettiği yağ miktarı kental	İhraç ettiği salamura miktarı (kilo)	Dünya ihracatında % nisbeti
18—25	41	938.600	450.000	41,4
20—26	29	688.500	119.000	30,4
16—18	13,1	73.400	300.000	3,2
9—18	3,9	131.100	—	5,8
18—20	5,7	18.000	—	1,4
12—16	3,6	182.000	20.000	—
20	1,1	91.734	—	1,4
11—16	1,4	32.700	—	—
15—18	3,1	83.000	—	2,6

— 16 —
Bu böyle, onun his etmişiyordum. Bilassess otarda
Türkiye Zeytinciliğinin Ziraî ve İktisadî bakımından bugünkü vaziyeti
Yazan: Kadri Akçaal
Muğla: Zeytincilik Mütchassısı

Dünya Zeytinciliğinde Türkiye'nin Mevkii

Türkiye zeytinciliği bugünkü vaziyeti itibarile dünya zeytinyağı istihsalinin ancak % 3,6 sını temin eylemektedir. Zeytinci memleketler arasında sıra itibarile 6 ncı gelmektedir. Memleketimiz zeytinciliğinin dünya zeytinciliği arasındaki mevkii aşağıdaki cedvel tam bir vüzhla ifade etmektedir.

Müstahsil Memleketler	Zeytinlik vüs'atı (Hektar)	İstihsal ettiği dane miktarı (Kental)	İstihsal ettiği yağ miktarı (Kental)
İspanya	1.905.393 (1)	18.356.333	3.511.000
İtalya	805.000 (Muhtelit)	13.383.170	2.166.000
Yunanistan	1.272.000 (müstakil)	6.100.000	1.100.000
Tunus	400.000	2.500.000	550.000
Portekiz	350.000	4.970.000	289.000
Türkiye	481.000	2.300.000	250.000
Fransa	198.000	443.790	76.796
Suriye (Lübnan)	100.700	394.000	133.000
Cezayir	75.050	1.580.000	214.000
Tarabulusgarp	68.684	500.000	19.189
Fransız Fası	65.197	145.150	115.000
Müttehid Amerika	12.000	—	7.430
Arjantin, sili, paraguay	10.806	—	32.921
Kıbrıs	2.570	—	19.189
Yugoslavya	—	—	49.171
Diğer memleketler	8.026	—	—
Yekûn	5.754.434	50.672.443	8.532.695

(1) — İspanya bir sene 6.660.000 kental zeytinyağı istihsal etmiştir.

Halk bilgisi hakkında bir kaç söz VE KUZLUK KÖYÜNDE DÜĞÜN ADETİ

Yazan: Cavit AKER

Mecmuamız çıktığı günden beri (halk bilgileri) önemli bir değer vermiştir. Bunun sebebi açıktır.

Halk bilgisi ferdi ve mäsari ruhiyat ilimlerine malzeme verir. Bu suretle insanların bilgi araştırmasını arttırır.

Bizle (Floklor) henüz yeni denemek hallededir. Vakıa bunun kökleri epeyce uzaklara çıkar. Fakat şuurdu ve esaslı çalışmalar heman on yıl önceden başlar. Meşrutiyet devrinde de bazı ferdi çalışmalar olmadı değiz, fakat şuurdu bir çalışma değildi. Ferdiere munhasır kaldı.

Bundan on yıl önce Ankarada Floklarla uğraşan bir cemiyette kuruldu. Ekseri yerlerde birer muhbiride vardı. Bu suretle epeyce malzemede topladı, mühim kitaplar ve mecmualar neşr etti. Hükümette Floklora ehemmiyet vererek komisyonlar kurdu. Mühim folklor malzemesi toplandı.

Fakat neticesi anlaşılamadı. Yalnız dil encümeninin bu malzemelerden iyi istifade ettiğini sanıyorum.

Floklor insan âlât, ablâk ve ananalara ait aygıtlarla uğraştığı halde insanları maziye bağlamak değil, bilâkis istikbalin adımlarına hız verir.

Biz bu maksadı iyi kavradığımız için Floklora büyük bir kıymet verdik ve mecmuamızda yer verdik. Floklora ait neşriyatımız devam edecektir.

**

Kuzluk köyünde düğün adeti

Muğla muhitinde düğün adetleri bir çok yerlerde birbirlerine benzerler. Fakat bazı hususiyetlerle de bir birinden bariz farklarla ayrılırlar.

uzluk köyünde düğün adeti şudur.

Önce bir türk bayrağını bir direğe geçirerek düğün olacak evin damına dikerler direğin başına bir portakal veya nar geçirirler. Bayrak dikilirken silâh atılır. O evde düğün olduğu bu bayraktan anlaşılır. Üç gecedir davul çalınır, kadınlarda düğün yaparlar. Düğünler bir avlu içinde kadın erkek düğünü yan yana olmak üzere yapılır. Düğüne okuntu verilen yerlere gelenlere davul zurna ile karşı g'dilir ve silâh atılır. O ge-

ce gelenler yemek yerler. Sabahleyin herkes toplanır, silâhlar atılır. Öğle vakti gelin almağa gidilir, gelin evinde erkek ve kadın bir yerde olmak üzere biraz düğün yapılır. Gelini süslemeğe başlarlar. Bir kaç kadın kızın eşyalarını alırlar. Bu eşyalar oğlanın yaptığı elbiselerdir. Bu pisatları bu kadınlar geyer. Oğlanın anası ortaya gelir. Elbiseleri geyen kadınlardan birisi oğlanın anasına:

—Ben kızın pisadını geydim. Ver parasını, al pisadını! der. Oğlanın anasida 10—15 kuruş vererek pisadı alır. Ötekilerde aynı suretle hareket ederek eşyaları satarlar. Eşyalar alındıktan sonra kızın babası oğlanın kardeşi, amuca dayı ve diğer ile gelen akrabalarıda çağılıb birer birer oğlanın elbiselerini geyerler..

Gelin süslenmesi

Geline önce bir püsküllü fes geydirilir.

Heril gibi, yani duvak gibi yüze örtülecek eşyayı başına bürürler. Fakat duvağın bir tarafı yeşil, bir tarafı beyaz, bir tarafı aldır. Sonra gelinin başına bir tane yazma bağlarlar. Hepsinin birer birer arkasına sallandırılır.

Kız süslenib hazırlandıktan sonra kız evi kızın çıkacağı kapıyı çevirirler. Oğlanın babasından para almayınca kızı bırakmazlar. Güveyin babası haline göre biraz para verir. Ondan sonra gelin hayvana biner gelin almağa gelenler kimisi ath, kimisi yaya gelinin ardından giderler. Gelin güveyin evine geldiği vakit, gelinin hayvanını başından tutub gelen adam!

—Bu gelini ben aldım. geldim. Ne vereceksiniz! diye sorar,

Güveyin akraba ve babası anası, kara ağaç tarla, velhasıl haline göre bir mal verir. buda bittikten sonra gelin attan iner, evin kapusuna Kızın sağ elini baş parmağına ve pabucna yağ sürülür. Gelinde parmağındaki yağı kapının üstüne sürer. Bundan maksad gelin ve güveyinin bütün ömürlerince yağ gibi geçinmeleridir. Gelin evin içine girer ve akşama kadar güveyin gelmesini

Bir zevcenin göz yaşları

Türkçeye çeviren: Zekâi Eroğlu

Graden, Transatlantikten çıkarak Flaminton rıhtımına ayak bastığı zaman, çok sevimli ve tatlı bir kadın gözlerinden sevinç yaşları akıtarak onu kucaklamak ve öpmek üzere koşmuştu.

Madam Graden, büyük bir sevinç ve teheyyütle kocasının boynuna atıldı. Vazifelerine pek sadık olan Gümrük Muhafaza memurları da bunları ayırmak için derhal koştu'lar.

Başmemur: karısının göz yaşlarını unutmamasını, herhalde hesaba almasını Graden'e hatırlattı ve:

—Bir dakika, rica ederim madam, bir dakika, bu kadar isticat etmeyiniz.

—Graden de, insan karısını bu kadar uzun bir seferden sonra selâmlamak için elbette acele eder diye söylendi.

—Anlıyorum, sizin için tabii öyle olması lâzım. Fakat madamınıza hıyret ediyorum. Sizin gibi bir adamı öpmek, kucaklamak için o kadar iştiaak, o kadar tehalük gösteriyor ki..

—Bunlar sizin vazifenize taallûku olmayan işlerdir sanırım. Bu tarafa müdahaleye selâhiyetiniz, hakkınız olmasa gerek. Siz vazifenize bakın bizim ailevi hallerimize karışmayın cevabını verdi.

—Hakkınızda ne düşündüğümü söylemediğime memnun kalmanız icap eder. Sizin için beslediğim fikirleri çok iyi bilirsiniz.

—Tenezzül edipde bu münasebetsizliğinize cevap veremiyecğim. Rica ederim vazifenizi yapınız. Bir an evv l evime gidip istirahat etmek isterim. Bu kadar uzun seferden hem de tırtınaya tutulduktan sonra... Çabuk olunuz.

—O! çok iyi anlıyorum ki bu gün de üzerinizde bir şey bulamıyacağız, eskiden arayıp da bulamadığımız gibi.

—Ben de şimdiye kadar hiç muhalefet etmedim. Bilâkis keyfinizin istediği gibi aramanızda sizi serbest bıraktım zaanederim.

—Doğrudur, fakat bu da işinizde ne kadar becerikli, muvaffakiyetinizden ne kadar emin oldu-

bekler,

Akşam güveü geldiği vakit gelinin başındaki yazmaları birer birer çözer, her ikisi namaz kılıb dua ederler.

Sabah olduğu vakit gelin kız çıkarsa güvey

gunuzu isbat eder. Ah sizi bir yakalamak mümkün o'sa kaçırdığınız pırlantaları, elmasları nereye koyduğunuzu keşfedebilsen idarenin vaadettiği mükâfata da zahmete değer.

—Neler söylüyorsunuz. Eğer üzerimde pırlantalar, elmaslar saklamış olsaydım beni çoktan yakalardınız.

—Ben de buna hayret ediyorum hatta çıldırıyorum. Diyebilirim ki beni aldatmak pek müşkildir senek uçurmam, halbuki sizi daima uzun uzadıya ve inceden inceye arıyoruz, Elbisenizin astarlarını söküyoruz, düğmelerini kırıyoruz, ayakkaplarınızın ökçelerini söküp açıyoruz, şapkanızı elek yapıyoruz. Çok defa sizi kırksekiz saat alkoyarak ihtilâttan menediyor ve müşhil veriyoruz. Buna rağmen sizde ufak bir şey bulmak, ufak bir ip ucu elde etmek mümkün olmuyor.

—Bu da isbat ediyor ki bizde bulunacak şüpheli bir şey yoktur. Baş memur can sıkıntısıyla:

Evet, bu da isbat ediyor ki siz bizden daha kurnazsınız. Sizin elmas kaçıklığı yaptığınızı ve bununla büyük bir servet edirdiğinizi bütün cihan biliyor. Resim, vergi vermeksizin elmas ticareti yapanlar etbette az zamanda çok zengin olurlar. elmasları, pırlantaları bizim keşf demediğimiz bir usulle memlekete soktuğunuz meydana dadır. Buna başka türlü mana vermek de mümkün değildir.

—İşinize bakın vazifeniz devlet arazisinin, memlekete giren yolcuları muayeneden ibarettir. Sizi vazifenizden hiç bir zaman menetmedim. Bugün de vazifenizde size yardıma hazırım.

—Mayı da elden bırakmıyorsunuz. Hakkınız var ne de olsa bir gün gelir görüşürüz.

Graden'i tekrar aradılar ve yine bir şey bulamadılar. Bunun üzerine madamının yanına gitmesine müsaade ettiler. Madam da büyük bir masumiyetle kocasının kucağına atıldı, az sonra her ikisi birden evlerine yollandılar. Başmemur, Graden'i kinli bakışlarla arkadan süzerken her ha-

silâh atar. Gelinin kız çıktığı bundan anlaşılır.

Gelinin yüzü açıldığı gün yengelik vazifesini gören kadın gelini yanına alarak bütün köyün evlerini dolaştırır. Ve el öptürür.

Gelin anasının evine iki üç gün sonra gider.

linden safvet ve masumiyet taşan o güzel ve nazik kadına, öyle bir kocaya düştüğünden dolayı derin bir merhamet hissediyordu.

Onbeş gün sonra aynı vapur, avrupaya hareket için hazırlanıyordu. Vapurun hareketinden bir saat evvel elinde muhtelif paketler bulunan madam Graden, dökdüğü bol göz yaşlarından yüzü ıslak bir halde kocasını uğurlamağa, kocasıyla beraber vapura gidiyordu. Geminin mürettebatı, selâmlarına gülerek mukabele ettiler onları çok iyi tanıyorlardı. Çünkü Graden, daima bu vapurla sefer ediyor, Avrupaya daima bununla gidip geliyordu.

Eli de pek açıktı. Her seferinde bol bol bahşiş vermekten çekinmezdi. Vapurun 16 numaralı kabinesi uzun bir zaman için Graden tarafından kiralanmıştı. Madam Graden, kocasını daima bol göz yaşlarıyla vapura kadar teşyi eder ve hareketinin son dakikasına kadar yanında kalırdı. Karı, koca vapura çıkınca derhal 16 numaralı kabineye doğru yürüdüler ve kabineye girdiler.

Graden itina ile kapıyı kapayarak anahtarı iki defa çevirdikten sonra odanın tabanını örten halıyı çekti ve diz çökerek bıçağının ucile tabandan ince bir tahta kaldırdı.

Graden, tahtanın kalkmasıyla göze çarpan küçük keseyi hemen aldı ve avucile tartar gibi birkaç defa salladıktan sonra gülerek karısına:

—Al sana, gümrükcülerin burnunun dibinden ferah ferah geçecek olan bir kese daha dedi.

Madam Graden keseyi koynuna telâssızca yerleştirirken Graden de çıkardığı tahtayı yerine koydu, halıyı eskisi gibi örttü ve bir sigara teltendirdi.

Vapur hareket düdüğünü çaldı. Halatlar, merdivenler çekilmeğe başlandı. Sonuncu olarak Madam Graden indi ve iyi kalpli muhafaza mamurlarının hümetle karışık şefkat nazarları arasında gümrük salonundan geçerken Başmemur, çok tecrübe görmüş bir adam ve adeta bir filosof tavrile:

—Ne deyeyim arkadaşlar, Graden gibi heriflerin böyle masum, böyle necip ve müstesna kadınlar tarafından sevildiğini gördükçe büyük bir teessür duyuyorum. Bu zavallı kadın, namuslu, kendine lâayık bir kocayı neden bulamamış. Hernehalse; Graden denilen herifi nasıl olsa bir gün gelir yakalarız. Arkadaşlar, şunu da açık söyleyeyim ki herifi yakaladığımızda şu masum fakat bedbaht olan güzel kadına acımayacak değilim.

ABONE:

Yıllığı: 125 Kş.

İmtiyaz sahibi ve yazı işleri Direktörü:

Cavit AKER

BASILDIĞI YER: HALK BASIMEVİ, MUĞLA

10 Kuruş.

